Адыгэ макъ

№ 172 (19937)

2011-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

ІОНЫГЪОМ и 3

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Гъэстыныпхъэ шхъуантІэр афызэхигъэнагъ

Тыгъуасэ Шэуджэн районым ит псэупІэхэу Михайловымрэ Дорошенкэмрэ гъэстыныпхъэ шхъуантІэр ащатІупщыгъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхахьэхэм ахэлэжьэнэу ыкІи цІыфхэм япсэукІэ, гумэкІыгъоу яІэхэм защигъэгъозэнэу районым еблэгъагъ АР-м и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан. Шэуджэн район администрацием ипащэу Хъуажъ Налбый, районым идепутатхэр ащ къыпэгъокІыгъэх.

Апэу къутырэу Михайловым екІолІагъэх. Ащ щыпсэурэ цІыфхэу къэзэрэугъоигъэхэм илъэсыбэрэ зэжэгъэхэ гъэстыныпхъэр джы яІэ зэрэхъущтым фэшІ ТхьакІущынэ Аслъан афэгушІуагъ. Илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьымэ, Шэуджэн районым ипсэупІэхэм анахьыбэм гъэстыныпхъэ шхъуантІэр яІагъэп. Непэ районым ипроцент 80-м ехъурэм ар аІэкІэхьэ. Районым ипащэхэм ячаныгъэ, республикэм ипащэхэм яІэпыІэгъу яшІуагъэкІэ охътэ кІэкІым ар гъэцэкІагъэ зэрэхъугъэр къыІуагъ.

— Арэу щытми, ащ тыкъыщыуцун гухэлъ тиІэп, къыхьащт илъэсым районым ипсэупІэхэм зэкІэми гъэстыныпхъэ шхъуантІэр ящэлІагъэ зэрэхъущтым тыдэлэжьэщт, — къыхигъэщыгъ ащ. — Мы къутыритІум адэсхэм ащыщэу зиунэ езыщэлІэн амал зимыІэхэми зэрэтфэлъэкІэу тадеІэщт.

Республикэм ипащэ гъэстыныпхъэ шхъуантІэр зызэхегъанэм ыуж цІыфхэм гущыІэгъу афэхъугъ, гумэкІыгъоу яІэхэм, щыкІагъэхэм защигъэгъозагъ. Пстэумэ апэу афашІагъэмкІэ къызэрафэразэхэр къутырым щыпсэухэрэм къыхагъэщыгъ. Ащ дэт гурыт еджапІэм ия 5-рэ класс щеджэрэ Анастасия Емельяновам илъэсыкІэ еджэгъум ипэгъокІэу республикэм ипащэ зыкъыфигъазэзэ къызыкІэлъэІугъэгъэ компьютерыр къызэрэфащэфыгъэм фэшІ «тхьауегъэпсэу» къыриІуагъ. Ау еджапІэу зычІэсым гъэцэкІэжьынхэр зэрищыкІагъэхэр, ІэпыІэгъу афэхъухэмэ зэрашІоигъори мыщ дэжьым пшъэшъэжъыем къыщыхигъэщыгъ. НэмыкІэу къэгущыІагъэхэм янахьыбэри ары къызыкІэлъэІугъэхэр, клубэу дэтыр жъы зэрэхъугъэу, ныбжьыкІэхэм гъэпсэфыпІэ зэрямыІэри къаІуагъ. Республикэми районми япащэхэм зэрадеІэщтхэмкІэ гухэлъэу яІэхэм ащагъэгъозагъэх.

Шэуджэн район администрацием ипащэу Хъуажъ Налбый АР-м и ЛІышъхьэ районым къызэреблэгъагъэр къызфигъэфеди ащ «Районым ицІыф гъэшІуагъ» зыфиІорэ щытхъуцІэр къызэрэфаусыгъэр къыІуагъ ыкІи ар къэзыушыхьатырэ тхылъымрэ лентэмрэ къыритыжьыгъэх.

Нэужым мы къутырым щыпсэоу, илъэсыбэрэ совхозэу «Зарям» щылэжьагъэу, ІофшІэным иветеранэу Иван Кудиновым дэжь еблэгъагъэх. ТхьакІущынэ Аслъан мы унагъом гъэстыныпхъэ шхъуантІэр щызэхигъэнагъ, шІухьафтын фишІыгъ.

Ащ ыуж къутырэу Дорошенкэм щыІагъ. Ащ гъэстыныпхъэ шхъуантІэу ращэлІагъэр зыщызэхегъанэм ыуж цІыфэу щыпсэухэрэм заІуигъэкІагъ, ягумэкІыгъохэм защигъэгъозагъ. Мыщ щыпсэурэ унэгъо ныбжьыкІэу Арсен ыкІи Евгения Мачехинхэм адэжь еблэгъагъ, ахэми гъэстыныпхъэ шхъуантІэр афызэхигъэнагъ. Кудиновхэмрэ Мачехинхэмрэ ыпкІэ хэмылъэу ар афыращэлІагъ.

Шэуджэн район администрацием ипащэу Хъуажъ Налбый къызэриІуагъэмкІэ, районым ит псэупІэ 30-м щыщэу 27-мэ газыр ящэлІагъэ хъугъэ, къэнагъэхэм къихьащт илъэсым афатІупщынэу ищыкІэгъэ тхылъхэр агъэхьазырых. Мы мафэм атІупщыгъэр пстэумкІи километри 9-м ехъу, зэкІэмкІи сомэ миллиони 6-рэ мин 300-рэ ащ пэІухьагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Гъэтхасэхэм яІухыжьын фежьагъэх

Республикэм къыщагъэкІыгъэ гъэтхэсэ зэфэшъхьафхэм яІухыжьын рагъэжьагъ. Непэ анахьэу зыпылъхэр тыгъэгъэзэ гектар мин 67-м фэдиз хьазырэу къагъэкІыгъэр чІэнагъэ фэмыхъоу угъоижьыгъэныр ары.

Адыгеим мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ къызэритыгъэмкІэ, Іоныгъом и 2-м ехъулІэу районищмэ тыгъэгъазэр ащыІуахыжьэу рагъэжьагъ. Осэшхо зиІэ культурэм щыщэу тыгъуасэ ехъулІэу гектар 250-рэ республикэм щаугъоижьыгъ, гектар телъытэу центнер 18,9-рэ къырахи, пстэумкІи тонн 472-рэ къахьыжьыгъ.

Силос зыхашІыкІыщт натрыфым иІухыжьын Красногвардейскэ районым зыщырагъэжьагъэр мэфэ зытІу хъугъэ. Ащ фэдэ натрыфэу районым къыщагъэкІыгъэ гектар 1113-м щыщэу тыгъуасэ ехъулІэу гектар 405-рэ Іуахыжьыгъ. Къалэу Мыекъуапэ къыфэгъэзагъэхэм натрыф гектари 167-рэ къагъэкІыгъ, ащ щыщэу гектари 100 аупкІагъ.

Сое гектар 2692-рэ республикэм игубгъохэм арылъ, а лэжьыгъэм иугъоижьын тыгъуасэ ехъулІэу зыщырагъэжьэгъэ закъор Джэджэ районыр ары.

Ахэм адакІоу хэтэрыкІхэр ыкІи картофыр аугъоижьых. ХэтэрыкІ гектар 61-у Іуахыжьыгъэм тонн 464-рэ къырахыгъ. Картоф гектар 62-у яІагъэм къытыгъэр тонн 676-рэ.

Мафэ къэс гъэтхасэхэм яІухыжьын республикэм нахь зыщеушъомбгъу.

ЛІЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

Іофтхьабзэу «ЛъэсрыкІу»

Илъэс къэс, хабзэ зэрэхъугъэу, шышъхьэІу мазэм ыкІэхэм «ЛъэсрыкІо зэпырыкІыпІэр кІэлэцІыкІухэм яныбджэгъу ыкІи яІэпыІэгъу» зыфиІорэ Іофтхьабзэр АР-м и ГИБДД зэхещэ. Мы акциер урысые Іофтхьабзэу «Шъусакъ, кІэлэцІыкІухэр» зыфиІорэм хэхьэ. Ащ мэхьанэу иІэр гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо мэзищым ауж кІэлэцІыкІухэр гъогурыкІоным ишапхъэхэм ащыгъэгъозэжьыгъэнхэр ары. Сыда пІомэ зыгъэпсэфыгъо уахътэхэм ялъэхъан гъогурыкІоным шапхъэу пылъхэр бэмэ ащэгъупшэжьы.

Къыхэгъэщыгъэн фае шышъхьэІум ыкІэхэм ыкІи Іоныгъо мазэм икъихьэгъухэм адэжь кІэлэцІыкІухэм гъогурыкІоным ишапхъэхэр нахьыбэу зэраукъохэрэр. Ар къызыхэкІырэри нафэ, еджапІэм екІолІэжьыгъэхэ къодыеу лъэсрыкІо зэпырыкІыпІэхэм сакъынығъэ къызэращызыхамыгъафэрэр ары. АР-м и ГИБДД иинспектор шъхьаІэу Лариса Евенкэм къызэриІуагъэмкІэ, гъогурыкІоным ыпкъ къикІэу ащ фэдэ тхьамыкІагъохэр гъогухэм къатемыхъухьанхэм фэшІ мыщ фэдэ ІофтхьэбзэшІухэр зэхащэх ыкІи ахэм лъэшэу яшІуагъэ къэкІо. ЗэІукІэхэр ашІых, гъогурыкІоным ишапхъэхэр кІэлэцІыкІухэм агу къагъэкІыжьых. Джащ фэдэу ны-тыхэм зэдэгущыІэгъухэр адашІых, анахьэу апэрэ классым кІощт кІэлэцІыкІухэм анаІэ атырагъэтынэу, еджапІэм есэфэхэ ны-тыхэм аІапэ аІыгъэу къащэнхэу къяджэх.

БэмышІэу ащ фэдэ Іофтхьабзэ Мыекъопэ районым ит поселкэу Каменномостскэм щызэхащэгъагъ. Іофтхьабзэр культурэм и Унэу къоджэ псэупІэм дэтым щыкІуагъ. ТІысыпІэ нэкІ имыІэжьэу республикэм ирайонхэм къаращыгъэ кІэлэцІыкІухэр Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх. ГъогурыкІоным ишапхъэхэр къизыІотыкІырэ тамыгъэхэр къызыфагъэфедэхэзэ ахэм сценкэ цІыкІухэр къашІыгъэх. Іофтхьабзэр гъэшІэгъонэу, узыІэпищэу кІуагъэ.

КІэухым Л. Евенкэр кІэлэцІыкІухэм илъэсыкІэ еджэгъумкІэ къафэгушІуагъ ыкІи гъогу зэпырыкІыпІэхэм сакъынығъэ къыщызхагъэфэнэу, зыфэсакъыжьынхэу къяджагъ. Нэужым кІэлэцІыкІухэм яупчІэхэм джэуапхэр инспекторым къаритыжьыгъэх.

Леонид МЕРТЦ.

Министрэр дзэкІолІхэм аІукІагъ

Адыгэ РеспубликэмкІэ МВД-м иІофышІэ отрядитІумэ мазэ фэдиз хъугъэу Темыр Кавказым ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм къулыкъу ащахьы.

Патруль-постовой къулыкъум изэхэубытэгъэ отрядэу ащ къэтыгъэр нэмыкІэу кІуагъэм къызэблихъугъ, хэушъхьафыкІыгъэ отрядми къулыкъур ригъэжьагъ.

Адыгеим икІыгъэ дзэкІолІхэм къулыкъур зэрахьырэм зыщигъэгъозэнэу АР-мкІэ МВД-м иминистрэу Александр Речицкэм ахэр зыдэщыІэ чІыпІэхэр къыкІухьагъэх. Апэу министрэр зыІукІагъэр ППС-м изэхэубытэгъэ отряд ары. КІалэхэм яІофшІапІэ, зычІэс унэхэр зыфэдэхэр зэригъэлъэгъугъэх, псэукІэ амалэу яІэм нэІуасэ зыфишІыгъ. ЩыкІагъэу гу зылъитагъэхэр дагъэзыжьынхэм пае амалэу щыІэхэм ащ лъыпытэу яусагъэх, Мыекъуапэ ращыхэщтэ, а чІыпІэм псэолъапхъэхэр ащэнхэу рахъухьагъ.

Ащ ыуж министрэр хэушъхьафыкІыгъэ отрядым къулыкъу зыщихьырэ чІыпІэм кІуагъэ, дзэкІолІхэм заІугъэкІагъ. КІалэхэм щыІэкІэ-псэукІэ амалэу яІэм ар ыгъэрэзагъ, ахэм ящыкІагъэр зэкІэ зэрагъотылІэжьэу къычІэкІыгъ. ДзэкІолІхэр мыщ джыри мазитфэ щыІэщтых. Арыти, бжыхьэкІымэфэ уахътэм зыфагъэхьазырын зэрэфаем а чІыпІэм щытегущыІагъэх.

А. Речицкэм Темыр Кавказым исубъектхэр къыкІухьэхэ зэхъум, хэушъхьафыкІыгъэ отрядым идзэкІолІэу къауІагъэм ыдэжь кІуагъэ. Ар Къэбэртэе-Бэлъкъарым исымэджэщхэм ащыщ горэм чІэль. КІалэм еІэзэрэ врачхэм министрэм заІуигъэкІагъ, адэгущыІагъ. Ахэм къызэраІуагъэмкІэ, дзэкІолІым ипсауныгъэ изытет уигъэрэзэнэу щыт. Ежь сымаджэми къыІуагъ зыхъужькІэ, къулыкъум зэрэпидзэжьыщтыр.

Министрэр дзэкІолІхэм адэжь кІо зэхъум ахэм яІахьылхэм къагъэхьазырыгъэ шІухьафтынхэри зыдищагъэх. Ащ дакІоу къулыкъур дэгъоу зыхьырэ кІалэхэри А. Речицкэм къыхигъэщыгъэх, ащ иунашъокІэ ахэм ахъщэ шІухьафтынхэр аратыгъэх.

АР-мкІэ МВД-м ипресс-къулыкъу

ТАКСИМ ИІОФШІЭН
зэхъокІыныгъэхэр фэхъугъэх

Такси къулыкъум иІофшІэн джырэблагъэ зэхъокІыныгъэхэр фэхъугъэх. 2011-рэ илъэсым иІоныгъо мазэ къыщегъэжьагъэу лицензие зыпылъ системэм техьагъэх. Джы зэрэхъурэмкІэ, автомобиль псынкІэхэм яводительхэу ЦІыфхэр зезыщэ зышІоигъохэм а фитыныгъэр къязытырэ лицензиер шІокІ имыІэу къыдахын фае. ЗэрагъэнафэрэмкІэ, мы зэхъокІыныгъэхэм яшІуагъэкІэ, пассажирхэм яфэІо-фашІэхэр нахьышІоу агъэцэкІэщтых ыкІи федэ къэзыхьырэ таксистхэм хьакъулахьэхэр атыхэзэ ашІыщт.

Джырэ лъэхъаныр пштэмэ, мы къулыкъум иІофшІэн зэрэзэхищэрэм бэхэр ыгъэразэхэрэп, сыда пІомэ водительхэм ащыщыбэхэм машинэр щынагъоу зэрафэ, автомобилыр зэрафэнымкІэ фитыныгъэ зимыІэхэри къахэкІых. Ары мыщ фэдэ лъэбэкъу бэшІагъэу шІыгъэн фэягъэу специалистхэм зыкІальытэрэр. Ау ащ дакІоу непэ хэкІыпІэ зимыІэхэ, ІофшІапІэ зымыгъотыхэрэ цІыфхэр пассажирхэм язещэн пытынхэ фаеу щыІэныгъэм чІыпІэ регъэуцох. ГущыІэм пае, унэгъо ныбжьыкІэу сабый къызэрыхъухьагъэр зыІыгъын фэе хъулъфыгъэм ыгу рихьын е къыгъэхъэрэ ахъщэмкІэ ыгъэрэзэнэу ІофшІапІэ ыгъотырэп, ащ къыхэкІыу таксим рылэжьэн фаеу мэхъу. Зы лъэныкъомкІэ, лицензированиер дэгъу, ау экономикэ кризисым илъэхъан таксим цІыфыбэ зэрэхищыжьыгъэр къыдэплъытэн фае. Арышъ, социальнэ гумэкІыгъохэр къэмыуцунхэм фэшІ ащ нахь тэрэзэу уегупшысэн, хэкІыпІэу щыІэхэм уяусэн фаеу къытшІошІы.

Федеральнэ законэу 2011-рэ илъэсым мэлылъфэгъум аштагъэм зэригъэнафэрэмкІэ, такси автомобилым таксометрэ итын, такси къулыкъум ежь иавтопарк иІэн фае. Бэмэ зэралъытэрэмкІэ, такси къулыкъум иІофшІэн зэхъокІыныгъэу фэхъущтхэм апкъ къикІэу такси фэІо-фашІэхэм ауасэ тІогъогогъо къахэхъонэу ары. Апэу а зэхъокІыныгъэхэр зэхэзышІэщтхэр таксикІэ зекІорэ цІыфхэр арых, сыда пІомэ къэлэпхъэм пробкэхэр бэу зэращыІэхэм къыхэкІэу таксометрэм ахъщэу къыридзэрэр нахьыбэ хъущт.

ЦІыфхэм якъещэкІын пылъ къулыкъу-компанием иавтомобильхэм зэкІэми кассовэ аппаратхэр арытынхэ фаеу законым къыделъытэ. 2012-рэ илъэсым икъихьагъухэм къащыублагъэу мы шапхъэхэр гъэцэкІагъэ хъущтых, таксим рылажьэхэу лицензие зимыІэхэм шапхъэхэр зэраукъорэм къыхэкІэу тазырхэр атыралъхьащтых. Ащ нэмыкІэу, пассажирыр таксимкІэ къызэрекІокІыгъэ квитанциер водителым къызырамытыкІэ, ащ тазырэу сомэ 1000 тыралъхьащт. Джащ фэдэу цІыфхэр зэрищэнхэмкІэ фитыныгъэ къезытырэ лицензиер имыІэу къызыхагъэщыкІэ, сомэ мини 5-м нэсэу агъэпщынэщт.

Шъхьэихыгъэу къэпІон хъумэ, такси къулыкъум зэхъокІыныгъэу фэхъущтхэм цІыфхэр агъэгумэкІых. Сыда пІомэ ар цІыф къызэрыкІохэмкІэ зыпарэкІи федэп, чІэнагъэу ашІыщтыр нахьыб. ГущыІэм пае, таксометрэ автомобилым ибгъэуцон хъумэ, макІэп лъыптыщтыр. Ащ нэмыкІэу, такси автомобильхэм зэкІэми ашъохэр зэфэдэнхэ фаеу къаІо. Арэущтэу зыхъукІэ, ащи игъэлэжьын мин пчъагъэ пэІухьащт. Мы зэблэхъунхэу къапыщылъхэм атекІодэщт ахъщэр ежь водительхэм зэкІэ апшъэ дэкІыщт. Арышъ, мы зэхъокІыныгъэхэм таксим рылэжьэрэ водительхэм адырагъаштэрэп, ащкІэ ямырэзэныгъэхэр къаІох. Мы Іофым фэгъэхьыгъэу цІыф къызэрыкІохэм яшІошІхэр тигъэзет къыхиутыщтых.

Сурэтыр тезыхыгъэр Іэшъынэ Аслъан.

КІАРЭ Фатим.

Зэчый зыхэлъхэми ІэпыІэгъу ящыкІагъ

Поселкэу Ахинтам кІэлэцІыкІу нысхъэпэ театрэ къыщызэІуахыгъ.

Хэта зышІагъэр универсальнэ спорт комплекс поселкэм къыщызэІуахымэ, чылагъом щыпсэурэ ныбжьыкІэхэр агу етыгъэу физическэ культурэм лъэшэу зыІэпищэнхэу, футбол ешІапІэм игупчэ кІэлэцІыкІу театрэ къитэджэнэу? Ау джары зэрэхъугъэр.

Чылагъом щыпсэурэ кІэлэцІыкІухэмрэ зыныбжь икъугъэхэмрэ акІуачІэ зэхалъэу кІэлэцІыкІу нысхъэпэ театрэ агъэпсыгъ, ар театрэ шъыпкъэм фэд: артистхэри, костюмхэри, декорациехэри иІэх. Ау кІэлэпІухэр егупшысагъэх: гъэмафэм кІэлэцІыкІухэмкІэ зэщыгъонба мафэ къэси футбол ешІэнхэр? Ащи хэкІыпІэ къыфагъотыгъ. Театрэм иІофшІэн зэхащэмэ, джэнджэшым хэкІыжьыщтых.

Апэрэ репетициер зызэхащэм кІэлэцІыкІухэр Іофым нахь тегушхуагъэх. Апэрэ труппэм хэтыщтхэр къыхахыгъэх: Хъущт Фатим, Кобж Роз, Хъущт Рэмэзан, Зэфэс Бислъан, Гъошъу Ахьмэд, Гъошъу Руслъан, Алина Бабинар, нэмыкІхэри.

— КІэлэцІыкІу нысхъэпэ театрэм иІофшІэн рагъэжьагъ урысыбзэкІэ ыкІи адыгабзэкІэ тхыгъэ пшысэхэмкІэ, — къытфиІотагъ кІэлэпІоу ЛІыф Мирэ. — КІэлэцІыкІухэм ахэр дэгъоу ашІэх, ащ фэдизэу къяхьылъэкІыгъэхэп репертуарым хэдгъэхьэгъэ пшысэхэр.

КІэлэцІыкІу театрэм ипремьерэ Ахинтам гъэхьагъэ хэлъэу щыкІуагъ. Нэбгырэ шъэныкъом ехъу артист цІыкІухэм яІофшІагъэ гухахъо хагъуатэу еплъыгъэх.

— Джы тишъыпкъэу зичэзыу къэгъэлъэгъоным зыфэтэгъэхьазыры, —къытиІуагъ Хъущт Мирэ. — Репертуарым тишъыпкъэу Іоф дэтэшІэ, зэчый зыхэлъхэм тымышъхьахэу тадэлэжьэн фае. Артист цІэрыІохэр ахэм къахэмыкІынхэкІи мэхъу, ау искусствэр шІу алъэгъоу къэтэджынхэми мэхьанэшхо иІ, ар зыщыдгъэгъупшэрэп.

НЫБЭ Анзор.

БЛЭГЪОЖЪ Махьмуд Исмахьилэ ыкъу

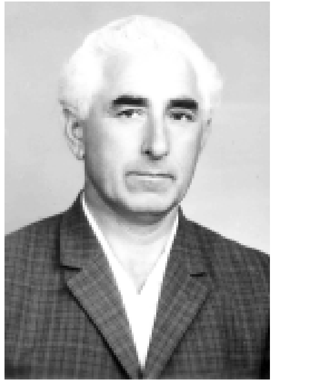

Блэгъожъ Махьмудэ Исмахьилэ ыкъом илъэс 91-м итэу шышъхьэІум и 28-м идунай ыхъожьыгъ.

Блэгъожъ Махьмудэ 1921-рэ илъэсым, бэдзэогъум и 3-м Теуцожь районым щыщ къуаджэу Нэшъукъуае къыщыхъугъ. Къоджэ илъэсибл еджапІэр къызеухым къалэу Краснодар дэтыгъэ Адыгэ педучилищым 1936-рэ илъэсым чІэхьагъ. А педучилищыр къалэу Мыекъуапэ къызахьыжьым 1939-рэ илъэсым апэу къэзыухыгъэхэм ахэтыгъ. 1939-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1941-рэ илъэсым нэс, дзэм къулыкъу щихьынэу ащэфэ, Нэшъукъое еджапІэм щыригъэджагъэх. 1946-рэ илъэсым Адыгэ къэралыгъо кІэлэегъэджэ институтым чІахьи, зы илъэсэ щеджагъ, ащ дакІоу Адыгэ лъэпкъ тхылъ тедзапІэм корректорэу Іоф щишІагъ. 1947-рэ гъэблэ илъэсым институтым къычІэкІыжьын фаеу мэхъушъ, Грузинскэ АССР-м ышнахьыжъэу щыпсэущтыгъэм зэрэунагъоу ыдэжь ещэшъ, 1948-рэ илъэсым нэс ащ ит селоу Байдар дэт илъэсий еджапІэм урысыбзэмрэ литературэмрэкІэ я 5—8-рэ классхэр щыригъэджагъэх.

Блэгъожъ Махьмудэ Грузием къызекІыжьым псэупІэ чІыпІакІэ къыхихыгъ. 1948 — 1957-рэ илъэсхэм Кощхьэблэ районым ит къуаджэу Блащэпсынэ дэт гурыт еджапІэм кІэлэегъэджэ ІофшІэныр щылъигъэкІотагъ. ЗэрэригъаджэхэрэмдакІоу къэшъокІо ансамблэу еджапІэм щызэхищэгъагъэм игугъу непэ къызнэсыгъэми шІукІэ чылэм щашІы. ИлъэсипшІ фэдиз хьазыр зыщигъэкІогъэ къуаджэм дэсхэр лъэшэу къыфэрэзагъэх, лъытэныгъэ ини къызфаригъэшІыгъагъ.

1957-рэ илъэсым Теуцожь районым ыгъэзэжьи, апэу районым инспекторэу, етІанэ 1960 — 1986-рэ илъэсхэм ПэнэжъыкъоеАгурыт еджапІэм ащылэжьагъ. Ащ зищытхъу язгъэІогъэ хор бэлахьэ щызэхищэгъагъ.

Илъэс 47-рэ кІэлэегъэджэ сэнэхьатым фэшъыпкъэу, пшъэрылъэу иІэр щытхъу хэлъэу ыгъэцакІэзэ, Блэгъожъ Махьмудэ Іоф ышІагъ. А уахътэм къыкІоцІ общественнэ ІофшІэн зэфэшъхьафхэм ахэлажьэзэ, шІукІэ ыцІэ раригъэІуагъ.

1987-рэ илъэсым къалэу Мыекъуапэ икІалэ дэжь къэкІожьи, идунай ехъожьыфэ щыпсэугъ. Лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ныбджэгъушІоу иІагъ, итхыгъэхэри ащ бэрэ къыхиутыгъэх.

Цыф хьалэлэу, унагъомкІи, ІахьылхэмкІи, ныбджэгъухэмкІи къогъанэ мымышІэу, щыІэныгъэ гъогу кІыхьэ шІагъо къэзыкІугъэ Блэгъожъ Махьмудэ тщымыгъупшэу бэрэ тыгу илъыщт.

Зидунай зыхъожьыгъэ ныбджэгъу нахьыжъэу тиІагъэр къызэрэтэхмытыжьыр лъэшэу тыгу къеозэ, ащ иунагъо, иІахьылхэм тафэтхьаусыхэ.

Ныбджэгъу куп

Республикэ лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакцие иІофышІэхэр гъэзетым илъэсыбэрэ ныбджэгъушІоу иІэгъэ Блэгъожъ Махьмудэ Исмахьилэ ыкъом идунай зэрихъожьыгъэр лъэшэу гухэкІ ащыхьоу иунагъо, иІахьылхэм афэтхьаусыхэ.

АР-м ижурналистхэм я Союз хэтхэм гухэкІышхо ащыхьоу фэтхьаусыхэх Хъут Казбек Ибрахьимэ ыкъом ышэу Аслъан идунай зэрихъожьыгъэм фэшІ.

ТИГУМЭКIЫГЪОХЭР

Аужрэ илъэсхэм псыхъохэр Адыгеим къызэрэщиухэрэм гумэкIыгъуабэ къытфехьы. Шэуджэн районым икъуаджэхэм тащыIэу цIыфмэ къытфаIотагъэр зэфэтхьысыжьызэ, лъэхъаным диштэу агъэцэкIэрэ Iофыгъохэм тызыгъэгушIоу ахэтлъэгъуагъэр макIэп. Арэу щытми, унагъохэм уахахьэу ящыIэкIэ-псэукIэ узеплъыкIэ, къаIуатэрэм узедэIукIэ, псым тхьамыкIагъоу къафихьыгъэм лъэужэу къыгъанэрэр щыIэныгъэм шIэхэу зэрэхэмыкIокIэщтыр къыбгурэIо. Псым имыхъомышIагъэхэр джыри къалъыIэсыщтхэми зыми ышIэрэп.

Псыр къызиукIэ, лъэуж къегъанэ

ТизэдэгущыIэгъухэр Шэуджэн районым е къуаджэхэм яIэшъхьэтетхэм къащедгъэжьагъэп. ЖъоныгъуакIэм псыр Адыгеим къызыщеум псэупIэу зылъыIэсыгъэхэм IэпыIэгъу афэхъугъэх. Ти ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан иунашъокIэ республикэ бюджетым къыхахи сомэ миллион 31,6-м нахьыбэ афатIупщыгъ. Ар щыкIагъэхэм ядэгъэзыжьынкIэ икъущтэп, федеральнэ ахъщэу 2011-рэ илъэсым къаратыщтым цIыфхэр ежэх.

Къэбыхьэблэ тучаныр

Къуаджэм дэс цIыфхэр нахьыбэрэ зыщызэIукIэхэрэ чIыпIэхэм ащыщ тучаныр. Итеплъэк Iэ инэп шъхьаем, щэфакIоу щызэблэкIырэр макIэп. Тучантес бзылъфыгъэм игумэкIхэр къытфиIотэнхэр къыригъэкIугъэп. Тхьаусыхэу заригъэлъэгъунэу фаеп. Къызэтенэжьыгъэм еплъышъ, «шыкур» еIо.

— Псыр тучаным къызычIахьэм, товархэр ыгъэкIодыгъэх. ЕтIагъоу къычIихьагъэр Iужъугъ, — къеIуатэ щэфакIом. — Тучаным ыпкъ гъучIым хэшIыкIыгъ, пытэшъ, псым Iуихыгъэп. Къыпэгъунэгъу унагъохэр хэпшIыкIэу ыгъэгумэкIыгъэх.

Унэм чIэхьажьыгъэр кIегъэгъожьы

Тучаным къыпэгъунэгъу унэр итеплъэкIэ зэтегъэпсыхьагъ. Чырбыщым хэшIыкIыгъэ дэпкъхэр лъагэх. Урамэу Лениным ыцIэ зыхьырэм тет унэхэр нахь лъэгъупхъэхэу къытщыхъущтыгъэми, тыхэукъуагъ.

Унэу тызэрыхьагъэм ибысым дэгъоу синэIуасэу къычIэкIыгъ. Ламыкъо Эдуардрэ ишъхьэгъусэрэ унэгъо хъызмэт Iофыгъохэр щагъэцакIэщтыгъэх. Псыр щагум къыдахьи, унэм иджэхашъохэр псынкIэу зэлъикIугъагъэх. Хьакъу-шыкъухэр зыдэтхэ шкафхэр, нэмыкIхэри псым ыгъэкIодыгъэх, джэхашъохэр икIэрыкIэу радзэжьынхэ фае.

— Унэр кIэшъ, зэрарэу къытихыгъэр, нэмыкI унагъомэ ягъэпшагъэмэ, бэп, — еIо Ламыкъо Эдуард. — Тигукъао шъхьэихыгъэу зэхэпхы пшIоигъоу къызэрэтапIорэр дэгъу, ау ори олъэгъуба Iофэу псым тызыхидзагъэр...

ЦIыфым ыгу ихъыкIырэр икъоу къыуимыIоми, инэплъэгъу зэригъэпсырэмкIэ къэпшIэн олъэкIы ищыIэныгъэ зэрэмырэхьатыр.

Мы илъэсым икIымафэ Краснодар краим щыпсэурэ шапсыгъэ къуаджэхэм псыр къакIауи, къиныгъохэр къафихьыгъагъэх, цIыфхэри хэкIода-

гъэх. А мэфэ гумэкIыгъохэм Шэуджэн районым ис лэжьакIохэу шIушIэ IэпыIэгъу Iофыгъо зезыхьагъэхэм Ламыкъо Эдуард ащыщыгъ. Районым икIыгъэ купым хэтэу къуаджэхэу КодэшъхьапIэ, Гъуакъо, фэшъхьафхэм ащыIагъ, псым «ригъэзыгъэ» унагъомэ аIукIагъ.

Шэуджэн районым щыщхэу шIушIэ IэпыIэгъур шапсыгъэ къуаджэхэм афэзыщагъэхэм мы сатырхэр къэзытхырэ журналистыри ахэтыгъ. Ламыкъо Эдуард игъусагъэх иныбджэгъухэр, гурыт еджапIэм идиректори, кIэлэегъаджи, нэмыкIхэри. Гъомылапхъэу афащагъэр автомашинэхэм къарахыгъэх, къуаджэм культурэм и Унэу дэтым чIалъхьагъэх. ПкIэнтIэпсыр къяхызэ машинэхэр зэраунэкIыхэрэр зылъэгъугъэхэм яIофшIакIэ агъэшIагъощтыгъ. ЯзекIокIэ-шIыкIэхэмкIэ IэнатIэхэр аIыгъми, джэнэ фыжьхэр ащыгъэу IофышIэ макIохэми пшIэхэныеп. Гуфэбэныгъэ ахэлъэу къиныгъо къызэкIугъэхэм адэгущыIэщтыгъэх.

— Псым тхьамыкIагъоу къызыдихьын ылъэкIыщтыр дэгъоу къыдгурэIо, —къытиIогъагъ Ламыкъо Эдуард. — Псыр зыми шъхьасырэп...

ЖъоныгъуакIэм Адыгеим псыр къызыщеум Шапсыгъэ ит къуаджэхэм къарыкIыхи тилъэпкъэгъу кIалэхэр Шэуджэн районым къэкIуагъэх, шIушIэ IэпыIэгъу къаратыгъ. ТхьамыкIагъом зэкъуигъэуцогъэхэ цIыфхэм къаIуатэрэм уедэIузэ, щыIэныгъэм нахь куоу ухэплъэн фаеу чIыпIэ уефэ. Илъэси 5 — 6 фэдиз хъугъэу Шэуджэн районым икъуаджэхэм псыр ащэхъушIэ. Къиныгъом хэт цIыфмэ къызэрэтаIуагъэмкIэ, дамбхэр икъоу агъэпытагъэхэп. Осыр, мылыр зыжъужьыхэкIэ, лъэшэу къещхы зыхъукIэ псыр къеушъ, чылэхэр «регъэзых».

БжьашIомэ унакIэ ашIы ашIоигъоу загъэхьазырыщтыгъ. Псэолъапхъэхэр аугъоихэу фежьэгъагъэх, ау псыр «къашъхьэрыуи», ягухэлъхэр зэжъу ышIыгъэх.

— УнакIэм ишIын тызыфежьэщтыр тшIэрэп. Хабзэм ахъщэ IэпыIэгъоу къытитыщтым тежэ, — еIо БжьэшIо Марзыет. — Унэжъыр псым зэпкъырихыгъ...

Щагум тыкъызыщыдэкIыжьыным унэжъыр икIэрыкIэу къэтплъыхьагъ. Бгъэфедэн плъэкIынэу шкаф, диван, нэмыкI мылъку итлъэгъуагъэп. Сабыеу щагум щыджэгущтыгъэмэ ащыщ нэгушIоу къытэплъи, гъучIым хэшIыкIыгъэ къэлэпчъэжъыер къыIуихынэу фежьагъ. Унагъом тхьамыкIагъоу къехъулIагъэр къызыхэкIыгъэр непэ кIэлэцIыкIум къыгурыIорэп, ныбжь зиIэхэм

шIонэу плъэгъурэр кIэлэцIыкIухэм яджэгукI.

— Гъунэгъухэм якIэлэцIыкIухэри тищагу къэкIох, — еIо БжьэшIо Сэфэрбый ишъхьэгъусэу Марзыет. — Сабыи 4 зэдэтэпIу. Унэм псыр къызехьэм къытишIагъэр олъэгъу — учIэсыжьын плъэкIынэу щытэп. Щагум дэт пщэрыхьапIэм унагъом ызыныкъо ис, пшъэшъэ нахьыжъхэр тигъунэгъухэм адэжь пчыхьэрэ мэкIожьых.

ПсэупIэр мыпытэмэ, псыр щэхъушIэ

Урамэу Лениным ыцIэ зыхьырэм БжьэшIо Сэфэрбый иуни тет. ИтеплъэкIэ уехъопсэнэу щытэп. ГъучIым хэшIыкIыгъэ къэлэпчъэшхор Iупхэу щагум узыдахьэкIэ, узыгъэгуягумэкI адигощыным фэхьазырэп. Сабыир ащ пае дгъэмысэрэп. Тхьэм тыфелъэIу чъыIэм, мылъку зэгъэфагъэ зэрэщымыIэм къахэкIэу къиныгъохэм бэрэ ахэмытынэу, псауныгъэ пытэ иIэнэу.

Гурыт еджапIэр

Хьатыгъужъыкъое гурыт еджапIэу Хьаткъо Ахьмэд ыцIэ зыхьырэм тызычIахьэм, къэрэгъулэу ХьакIэмызэ Абубэчыр, кIэлэеджакIохэм таIукIагъ. ЧIым тыраIэтыкIи еджапIэр чырбыщ плъыжьым хашIыкIыгъагъ. Ащ ишIуагъэкIэ джэхашъохэм псыр алъыIэсыгъэп. ЕджапIэм ичIыунэ МЧС-м, нэмыкIхэм якъулыкъушIэхэм псыр къычIащыжьыгъ, илъэсыкIэ еджэгъум ар фагъэхьазырыгъ.

— Шъхьаныгъупчъэхэр жьы хъугъэх, зэблахъухэ тшIоигъу, — къеIуатэ ХьакIэмызэ Абубэчыр. — ЕджапIэм идиректорэу Кобэщыч Азэмат, хъызмэт IофыгъохэмкIэ ащ игуадзэу Нэгъой Аскэрбый, нэмыкIхэми еджапIэм игъэхьазырынкIэ яшIушIагъэ къыхэзгъэщы сшIоигъу.

Фарзэ умыгъэгубжы

Псыхъо чъэрэу Фарзэ икъэбар тхэкIо цIэрыIохэми икъоу къырамыIотыкIыгъэу хьатыгъужъыкъуаемэ къызэрэтаIуагъэр дгъэшIагъорэп. Псыхъом илъагъо зэблахъугъ шъхьаем, Iофхэр нахьышIу хъугъэхэу цIыфмэ алъытэрэп.

— Парникэу плъэгъурэм сыдэтэу ошIэ-дэмышIэу псым слъакъохэр къыгъэушынагъэх, — еIо Къэлэшъэо Алый. — КъызэрэзгурыIуагъэмкIэ, псыхъор къызеум, кIэим къыдэкIыгъ, урам бгъузэм кIуапIэ щигъотыгъ. Хатэхэр, унэхэр псым зэлъикIугъэх. Гъунэгъу щагухэм псыр зэращыхъушIагъэр олъэгъу. Фарзэ илъагъо зэблахъугъэми, чъапIэу иIагъэр «щыгъупшэрэп». Псыр къиузэ, илъэс къэс пIоми хъунэу, тегъэгумэкIы.

ЧIым тыраIэтыкIызэ унэхэр зышIыгъэхэ унагъохэм ямылъку нахь къызэтенагъ. УнакIэхэр джырэ уахътэ зышIын зылъэкIыщтхэр бэ хъухэрэп. Арышъ, «мэкъу Iоныгъом хъотыр угу игъэлъ» зыфэпIощтым уегупшысэн фаеу чIыпIэ уефэ.

Шэуджэн районым иадминистрацие ипащэу Хъуажъ Налбый къыщегъэжьагъэу IэпыIэгъу къафэхъугъэмэ ацIэхэр къоджэдэсмэ къыраIох. Ау унагъомэ ащыщ къызэрэщытаIуагъэу, сомэ мини 10 — 15 непэ яотыкIэ цIыфхэр бгъэгушIонхэ плъэкIыщтэп. Псым зэрэщаухъумэщтхэр пшъэрылъ шъхьаIэу алъытэ.

ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Сурэтхэр псыр зылъыIэсыгъэ псэупIэхэм къащатырахыгъэх.

Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс ипэгъокI

Узыфит щыIагъэп, узыфимыти ахэтыгъэп

1991-рэ илъэсым чъэпыогъум и 5-м Адыгеир Краснодар краим къыхэкIыжьи республикэ статус иIэ зэрэхъугъэр хъугъэ-шIэгъэ инэу адыгэхэм алъытагъ, мыгушIуагъэ лъэпкъым хэтыгъэп. ЕтIани ащ щыгушIукIыпагъэхэр нэмыкI хэгъэгухэм ащыпсэухэрэ тилъэпкъэгъухэр арых. Ащ ыпэкIэ ахэм адэжь укIоныри якъэкIони Iоф къиныгъ. Республикэ тиIэ зэхъум паспорт-визэ Iофыр зезыгъэкIорэ организациеу Адыгеим икъэлэ шъхьаIэ къыщызэIуахыгъэм кIон-къэкIожьыныр хэпшIыкIэу къыгъэпсынкIагъ. Арэущтэу зэрэхъугъэм епхыгъэу Сирием, Иорданием, Тыркуем, США-м, нэмыкI къэралыгъохэу тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрэм нахьыбэ къарыкIэу, тэри тыкIон тIомэ Iэпэолъэпао къыхэмыхьэу, хэпшIыкIэу къытфэпсынкIэу зэрэхъугъэмкIэ инэу тэгушIо.

Совет хабзэм илъэхъан тилъэпкъэгъухэр зэрыс хэгъэгухэм къарыкIыхэти, адыгэхэр Краснодар къынэсыщтыгъэх, ау Мыекъуапэ къэкIонхэу фитыныгъэ яIагъэп. Арэущтэу зыкIэхъущтыгъэр Адыгеим икъэлэ шъхьаIэ «Интуристым» икъулыкъушIапIэ дэтыгъэпти ары. Краим икъэлэ шъхьаIэ къынэсыхэмэ, тихэку алъэгъуным кIэхъопсыщтыгъэх, ау Краснодар нэс ямаршрут зэритхагъэр къыдалъытэти, къэкIонхэ фитыгъэхэп. МыдыкIэ тихэку иIэшъхьэтетхэу Мыекъуапэ дэс адыгэхэр край «Интуристым» зелъэIухэкIэ, мэфэ закъокIэ къэкIонхэшъ, агъэзэжьынэу Iизын къаратыщтыгъ. Сыдэу щытми, Мыекъуапэ пчэдыжьым къыдащэхэти, пчыхьашъхьэм Краснодар ащэжьыщтыгъэх.

Илъэс 36-рэ тешIагъ купышхо тыхъоу Сириемрэ Иорданиемрэ тызыкIогъагъэм. Адыгэ нэбгырэ 15 тыхъоу тежьи, Краснодар тызнэсым, урысхэу нэбгырэ 15 къытхагъэхъуагъ. А къэралыгъо цIыкIуитIум тызэранэсыщтым ифитыныгъэ къэзыушыхьатырэ тхылъхэм ягъэхьазырын мэзищым ехъурэ тыпылъыгъ, тыфэмыежьэу тыхъоуи уахътэ къыхэкIыгъ. Зэп, тIоп партием ихэку ыкIи икъэлэ комитетхэм тызэращагъэр. Мафэ къэс кIэу зыгорэ къаугупшысыщтыгъэ, къытэушъыищтыгъэх, гъэсэпэтхыдэхэр къытаIощтыгъэх. «ШъуздэкIорэ хэгъэгухэм товархэр бэу арылъых. Арышъ, шъуяхъопсагъэу зыкъяшъумыгъэлъэгъу, пхъатэ пэшъумыхьых. Совет хэгъэгушхом шъукъызэрикIыгъэм шъурыгушхоу, шъурыпагэу зыкъэжъугъэлъагъу», — къытаIощтыгъ. Ахэмэ адакIоу анахьэу къыкIагъэтхъыщтыгъэр тыздэкIорэ араб хэгъэгуитIум ислъам диныр пытэу зэрэщалэжьырэр, тызхахьэхэрэм ятхьэлъэIу мэщытхэм тачIэмыхьаныр, ар цIыфымкIэ зэрарышхоу зэрэщытыр ары. КъурIан, нэмазщыгъ зыфэпIощтхэм афэдэхэр къытатымэ къаIытымыхынхэу, къатштэхэми, къэралыгъо гъунапкъэм итаможнэ тIихыжьынхэу аIоти, къыттырагъэпытыхьэщтыгъэ. Ахэр зымыгъэцэкIэрэ туристхэм алъэкъуацIэхэр къалъыIэсыжьынхэшъ, яфэшъуашэ арагъэгъотынэу къытаIощтыгъэ.

Паспорт-визэ Iофыгъохэм ягъэтэрэзын тыухыгъэ къодыеу «Жигули» автомашинэу сиIагъэр сщэжьыгъагъэ. Ау редакцием иIофышIэ коммунист горэ хэку комитетым тхагъэ «ащ фэдэр IэкIыбым бгъакIо хъущтэп» ыIоу. Ащ пае партийнэ IофышIэхэр къаджэхэти, пхъашэу къыздэгущыIэщтыгъэх «уиавтомашинэ пщэжьын уфитэп укоммунистэу» аIоти. «Сэ сиахъщэкIэ сщэфыгъэм есшIэщтымкIэ фитыныгъэ сиI, сыфаемэ сщэн, стын» зысIокIэ, атхьакIумэ рагъахьэщтыгъэп, «удгъэкIощтэп» аIощтыгъэ.

Сыдэу щытми, ар зытхыгъэр ишъыпкъэу пылъыгъ IэкIыбым симыгъэкIонэу. Мафэ горэм хэку комитетым сызэращагъэр а «тхакIом» зешIэм, къысаIуагъэр зэригъашIэ шIоигъоу зэгоутэу чIэсыгъ редакцием. СыкъызэкIожьым «сыд къыуаIуагъэр?» аIуи сиIофшIэгъухэр къызысэупчIыхэм ясIуагъ «сагъакIорэп, ситхылъхэри къысатыжьыгъэх» сIуи. «ТхакIом» ар псынкIэу лъагъэIэсыжьыгъэти, лъэшэу гушIуагъэ, «сэ зыуж сихьэрэр гъунэм нэсымыгъэсэу хъурэп» ыIуи. Ау Iофыр нэмыкIэу хъугъэ. КъыкIэлъыкIорэ мафэм тежьагъ, Краснодар тыкъыщыуцугъэу тыдэсзэ, ар «Интуристым» телефонкIэ къытеуи «Шымыгъэхъур шъумыгъакIо имашинэ ыщэжьыгъэшъ» къызареIом, тхьаматэр къыдэхьащхыгъ. Ащ тетэу Москва тыбыби, Шереметьевым иаэропорт тытекIи, Дамаск тынэсыгъ.

Араб хэгъэгуитIум тхьамэфитIо тазыщэIэм къащытлъэгъугъэхэм, адыгэхэм тызэраIукIагъэм, нэмыкIхэми сакъытегущыIэу гъэзетым пае стхыгъагъэ. Сэри гъэзетым сыриIофышIагъэти, редакторым есIуагъ къэслъэгъугъэхэм ащыщхэр номер зэкIэлъыкIохэм къарызгъахьэмэ зэрэсшIоигъор. «Дэгъу» ыIуагъ редактор шъхьаIэу Андырхъое Джантэмыр.

Къэслъэгъугъэхэр зэрыт тхыгъэр хязгъэути, гъэзетым къихьанэу ястыгъ. Мэфэ зытIущ темышIагъэу редактор шъхьаIэр къысэджагъ. Икабинет сызехьэм, хязгъэутыгъэр ыпашъхьэ илъэу хэплъэшъ щыс, ынапIэ къыIэтырэп. Сэри къызгурыIуагъ шIу къызэримыIощтыр. ТIэкIурэ зи къымыIоу щыси, етIанэ къэупчIагъ:

— Мурат, мы уздэщыIагъэхэр араб хэгъэгуха, хьауми адыгэ хэгъэгуха?

— Араб къэралыгъох. Ау, цIыф лъэпкъ макIэу арысхэм ялъытыгъэмэ, адыгэхэр нахьыбэх ыкIи анахь цIэрыIох. Тилъэпкъэгъухэм къэралыгъо IофышIэхэр ыкIи дзэ къулыкъушIэхэр ахэтых, цIыф цIэрыIохэм, джащ фэдэу еджэгъэшхохэм зыкъытIуагъэкIагъ. ТыкъыращэкIыгъ, тагъэшIуагъ, талъытагъ. Зэунэкъощхэри къэзэрэгъотыжьыгъэх.

— Араб хэгъэгух, арба? Ащыгъум арабхэм къатегущыI нахь, адыгэхэм ягугъу къэпшIыныр ищыкIагъэу слъытэрэп. Ма, штэжь, хъущтэп, икIэрыкIэу къэшIыжь. Къэплъэгъугъэ щыIэмэ, араб лъэпкъым епхыгъэу материалыр къэгъэпс, — пхъашэу къыIуагъ.

— Ары шъхьаем, Адыгэ хэкум икIыгъэ купэу тэры а хэгъэгуитIум ащыпсэурэ адыгэхэм апэу ахэхьагъэр. Ахэм афэгъэхьыгъэу къэсымытхыщтмэ, сыда къэстхыщтыр? Сыд сэ арабхэм къясIолIэщтыр? Адыгэхэм апае тыкIуагъэ нахь, тимылъэпкъэгъухэм зи Iоф адытиIагъэп, — есIуагъ.

Ау, зэрэхабзэу, пащэм ыIорэр иутыгъуае. Хаутыгъэ тхьапэхэм ащыщэу адыгэхэм ягугъу къызщысшIыхэрэр зэкIэ къызэхицIэлыхьагъ. Арэущтэу зыкIишIыгъэр сэри къызгурыIуагъ — гъэзетыр зыIэ илъ хэку комитетым ипартийнэ пащэхэм ащэщынэшъ ары. А лъэхъаным партием ипропагандэ ищынагъо зэкIэми ашъхьащытыгъ. Ситхыгъэ икIэрыкIэу сшIыжьыгъэ, адыгэхэм тызэраIукIагъэм фэгъэхьыгъэ нэкIубгъоу къэзгъэнагъэри хицIали, редактор шъхьаIэм мыщ фэдэ гущыIэ къыхитхагъ: «Сириемрэ Иорданиемрэ араб хэгъэгух, адыгэхэри арысых». Джа гущыIэ закъор ары «адыгэ» ыIоу материалым къыхигъэнагъэр. Къэнагъэр къэбар фэдэу гъэзетым къихьагъ «Сириемрэ Иорданиемрэ къащытлъэгъугъэхэр» ыIоу шъхьэ иIэу. Ащ ыуж зи къызэримыкIыщтыр къызгурыIуагъэти, тилъэпкъэгъухэм къатегущыIэу гъэзетым къыхаутыным ыуж ситыжьыгъэп.

Республикэ тиIэ зэрэхъугъэм ишIуагъэкIэ Сирием, Иорданием, Тыркуем, Израиль, нэмыкIхэми ащыпсэурэ адыгэхэм адэжь укIощтмэ, непэ къин щыIэжьэп, ежьхэр Адыгеим къэкIощтхэми джащ фэд. Ахъщэ уиIэмэ, паспорт къыдэпхынышъ, узыфэе IэкIыб хэгъэгум укIон плъэкIынэу амалхэр щыIэх. Арышъ, IэкIыб хэгъэгу адыгэхэм якъэбархэр тэшIэх, тэ тикъэбархэми ащыгъуазэх, зэлъэкIох, зэфэтхэх, сотовэ телефонхэмкIэ зэдэгущыIэх. Ау тэ тызэкIо лъэхъаным якъэбарэу макIэ тшIэщтыгъэр. КъызэрэсIуагъэу, Адыгеим икIыгъэ купэу тэры апэу ащ нэсыгъагъэр. А лъэхъаным адыгэхэм тызэраIукIэгъагъэр къэптхыжьынышъ, гъэзетым къибгъэхьаныр нахь гъэшIэгъоныгъ. Ары шъхьаем, ар лъэхъэнэ Iэягъ, зым зыр щыщынэжьэу щытыгъ.

Иорданием тызэкIом зэлъашIэрэ тхэкIо цIэрыIоу Расул Гамзатовым тызэрэIукIэгъагъэри гъэзетым пае стхыгъэгъэ статьям хэтыгъ, ау ари къырагъэхьагъэп. Адыгэу Иорданием щыпсэухэрэм ащ «Хьамзэт» раIощтыгъэ. Ар нахь тэрэзынкIи хъун. Ащ тызыIокIэм Адыгеим тыкъызэрикIыгъэр етIуагъэти, «сишъэогъоу КIэрэщэ Тембот икIалэхэр» ыIоти къытаджэщтыгъэ. Амман тыкъибыбыкIыжьи, Москва тыкъэкIожьы зэхъум делегациеу ар зыхэтыгъэр (СССР-м и Апшъэрэ Совет идепутат куп ягъусагъ) нэмыкI отсек исыгъэти, тэ тыздэщыIэ чIыпIэм къыщытхэтIысхьи, къэбар гъэшIэгъонхэр къытфиIотагъэх. Тембот исэлам етхыжьынэу къытэлъэIугъ. ЕтIанэ къытэупчIыгъ: «Сыд фэдэ нэпэеплъа нахьыжъхэм, шъуянэ-шъуятэхэм афэшъухьыхэрэр? КъурIан афэшъохьыба? Ащ нахь сувенир лъапIэ мэхъуа?» Нэбгырэ пэпчъ сомэ 16 закъу ныIэп къытфаукъогъагъэр. А «шъуямыхъуапс товархэм» къытэзыIогъагъэхэр егупшысагъэх шъуIуа а къытфаукъуагъэм? ТхэкIо лIыжъым етIуагъ нэбгырэ горэми КъурIан зэримыхьырэр, партием ихэку комитет ащкIэ унэшъо пытэ тыкъежьэн зэхъум къызэрэтфишIыгъэр. «Шъуделэшъ, шъухьырэп, сыда ахэм аIуагъэм шъузэрэпылъыгъэр? Сэ КъурIан тIокIищ зыдэсэщэ», — ыIуи игъусэхэм ахэхьажьыгъ. Адэ Апшъэрэ Советым идепутат къыдэхъурэр тэ къыддэхъуна, джаущтэу КъурIан къэтымыхьэу тыкъэкIожьыгъ.

ЫпшъэкIэ къызэрэщысIуагъэу, Совет хабзэм илъэхъан тилъэпкъэгъоу КъокIыпIэ Благъэм щыпсэухэрэр Москва нэс хьаулыеу къакIохэти, етIанэ Краснодар къэсыщтыгъэх. Тэри Москва тымыкIоу а хэгъэгухэм тарагъахьэщтыгъэп. Республикэ тиIэ зэрэхъугъэм ишIуагъэкIэ, непэ Краснодар, Минводы, Налщык, Черкесскэ, Махачкала арэбыбыкIыхэшъ, Амман, Дамаск, Стамбул, нэмыкIхэми анэсых. Паспорт-визэ Iофхэр Адыгеим икъэлэ шъхьаIэ щагъэтэрэзынхэ алъэкIынэу щыIэ амалхэм а IофшIэныр къагъэпсынкIагъ. УзэрыкIощтыри укъызэрыкIожьыщт билетри тикъалэ щызэбгъэгъотын плъэкIыщт. Ащ фэдэ фитыныгъэхэр тиIэнхэр зыпкъ къикIыгъэр республикэ тызэрэхъугъэр ары. Ар гъэхъэгъэ цIыкIоп.

Непэ Мыекъуапэ тэркIэ Москва. Ар тикъэлэ шъхьаI. Ар илъэс къэс нахь дахэ мэхъу. Тиреспубликэ тырэгушхо. ТиIэх быракъ, герб, гимн. Ахэр пкIыхьапIэуи тлъэгъуныгъэп республикэ тимыIагъэмэ. Чъэпыогъу мазэм и 5-м Адыгэ Республикэр зыщыIэр илъэс 20 зэрэхъурэр хъугъэ-шIэгъэ инэу, гушIогъо мафэу хагъэунэфыкIыщт. Арышъ, орэпсау ти Адыгэ Республикэ!

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

Сурэтым итхэр: **Адыгеим икIыгъэ делегацием щыщхэр ыкIи Дамаскэ дэс адыгэхэр** (сэмэгумкIэ агъунэ щытыр делегацием ипащэу Ацумыжъ Чатиб).

Тпэчыжьэ ыкIи тпэблэгъэ

ТЫРКУЕР

(КъызыкIэлъыкIорэр шышъхьэIум и 27-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

— Шъо мурад теубытагъэ шъуимыIэу хэкум шъукъикIыгъэп, зыплъыхьэкIо закъокIэ шъукъызэрэмыкIуагъэр нафэ, шъуикъэбар ышъхьэшыгу къишъух игъоу шъолъытэмэ, — джыри пшъэшъэ къопщIэ фыжь дахэр IощхыпцIыкIы. Тэлмацыми иIоф егъэцакIэ, егугъузэ бзэр къызэредзэкIы.

Асфар тIо епIожьынэу щытэп, гущыIэм ыцыпэ тебгъэуцомэ, къэмыухызэ гу лъетэ узыфаем, хьазырыпс:

— Титхьаматэу (сцIэ-слъэкъуацIэхэм къакIигъэтхъызэ осэшхо къысфишIыгъ) Стамбул къэгъэлъэгъонышхо щезыгъэкIокIыгъэр фай Бурсэ къалэ ащ фэдэ къэгъэлъэгъон щыригъэкIокIынэу, Iизын къытэшъутымэ.

Пшъэшъэ нэгуфым джэуапыр къытыжьыгъ:

— Щамилэ Истамбул щыIагъ, къэгъэлъэгъонми хэлэжьагъ, тыщыгъуаз шъуикъэбар, арэу щытми, шъукъызэрэкIуагъэр тигуапэ, ащ нахь тигопэжьэу тыхэлэжьэщт зыуж шъуит Iофым.

ТыкъызэрэшъолъэIурэр зы — бэдзэогъум и 12-м тиIоф тэухы. Къанэрэм шъуауж титищт, къэхъурэр шъулъэгъун, шъуфаемэ, хасэм къыщыдгъэлъэгъощтых, шъуфэмыемэ, Бурсэ иадминистраце залышхо къыIытхыщт. Iофыр зэрэрекIокIырэмкIэ макъэ къышъодгъэIущт.

ИгущыIэ кIэкIы ыкIи шъхьэихыгъ пшъэшъэ тхьаматэр. Уехьопсэнэу иакъыл чан. Щамилэ ищыкIагъэу зилъытэкIэ къыхэгущыIэ нахькIэ, гущыIапэр ыубытырэп. Къулаеу тиIофхэр зезыфэрэр Асфарти, зынэмысыгъэ къымыгъанэу зэпкъырихыгъ, зэпкъырилъхьажьыгъ, цIэ хэсмэ къыхигъэзыным нэсэу ыутхыпкIи, ыукъэбзыжьыгъ. Яапэрэ лъэгъугъоу щытэпти, гуфэбэныгъэ хэлъэу къыдэгущыIагъэх, цыхьэшIэгъу-зэфэгъэкIотэн зэрэхэлъым гу лъыстагъ. Хышхор тазыфагу итми, зы гоу, зы лъэпкъэу тызэрэщытым тигъэфэбагъ. Дюзджэ къалэ щыпсэурэ КъопIэшъэ лIышхом къытиIуагъэр сыгу къэкIыжьыгъ: «Сыдэу даха адыгабзэр, къымыубытрэ щыIэп. Шъощ фэдэу дахэу сыгущыIэщтыгъэмэ зыпэ къэсымыштэн щыIэныеп!»

ЗгъэшIагъоу пшъэшъищым сяплъы, сыдэу адыгэгъэшхо ахэлъэу апIугъэха мыхэр, яхэгъэгу къимыхьухьагъэхэу, щамыпIугъэхэу, мощ фэдиз адыгагъэр Iушыгъэрэ тыдэ къырахыгъа? Ащ иджэуап кIэкIыгъэ, Сэхъутэ лIыжъэу упкIм шъхьащытым фэдэхэба зыпIугъэхэр, ари а адыгэгъэ дэдэр арыба зэрапIугъэр? Лъэпкъ шэн-зэхэтыкIэхэм яззгъэшIэн закъо рамыгъэкъоу, алъи, агуи аратыгъэба, апси аIуалъхьагъэба? Зэблэухэзэ гупшысэхэр зэлъэчъэх, анахь лъэшыр, анахь тэрэзыр гъэунэфыгъуаеу. Сэтэнэе гуащэр, Акондэ дахэр, Адыиф нарт эпосым къыхэкIыхи, тапашъхьэ къиуцуагъэхэм ычIыпIагъ. Адыгэ бзылъфыгъэм иамал зэрэгъэунэфыгъэри сыгу къагъэкIыжьыгъ.

КъысэупчIыхэмэ, гущыIэ зытIукIэ джэуап къястыжьыщтыгъ. Къыстефэрэр зысплъыхьан, сыдэIоныр арыти, ар згъэцакIэщтыгъ. Купым цако зи хэсэпти, Iофыр гъунэм нагъэсэу аухыгъ. Адыгэ хабзэм тетэу тызэращагъ, тагъэрэзагъэу тызэбгырыкIыжьыгъ. Сэхъутэм ыIапэ къэсыубытыжьызэ, зэрэзэкIуагъэр тигуапэм блифи, адыгэ шапхъэхэм зэраригъэкIужьыгъэри, нэрылъэгъу къызэрэтфишIыгъэри гурызгъэIуагъ.

— Тхьаматэр, Гюрджистан ущеджагъа? — къэупчIагъ Iушыжъыр.

Къыздырихыгъэр къэсшIагъ, каталогэу тыркубзэкIэ Стамбул къыщыхаутыгъэр ары.

— Сыщеджагъ, — есIожьыгъ.

КъэбгъэуцункIэ къинэу, пхъыпхъыпхъэу къыIутэкъугъ грузиныбзэм ехьщырэу, ау гурыIогъое хьазырэу. Сэри курджыбзэкIэ сыдэгущыIэжьыгъ, «къапIорэр къызгурыIорэп» къизгъэкIэу.

— Сэ сызэрэбдэгущыIагъэр акIарыбз, сыкъэпшIагъ, — IугушIукIыгъ Сэхъутэр.

Аджарыбзэмрэ грузиныбзэмрэ зэхьщырхэми, зэтехьэхэрэп. ЗгъэшIагъорэм зэу щыщы хьугъэ Сэхъутэм аджарыбзэр зэришIэрэр. Тыркуем мымакIэу аджархэр исых.

Сэхъутэ Зэкрые игущыIэ лъегъэкIуатэ. Адыгабзэм ыкупкI нэсэу къычIэзыхырэм уедэIункIэ тхъагъо:

— Тхьаматэхэр, лъэIу къышъуфысиI. ЖъугъэцэкIэнэу сышъущэгугъы. Ащ сынэмысызэ зы упчIэ шъостыщт. Зыфэдэ къэмыхъугъэ лIэу Къафкъасием къихъухьагъэм ыцIэ къешъуIона?

СыгукIэ псынкIэу адыгэ лIы цIэрыIохэр зэпырызгъэзагъэх. Трахъо Лыуа? Къэзанэкъо Джэбагъа, Мафэкъо Урысбыя, Къунчыкъокъо Пщымафа, Очэпщ Яплъыжьа, Хьахъуратэр ара? Тятэ зэриIощтыгъэу, къэбарыр умышIапэмэ зыпIажэмэ зэрэнахьышIур нахь тэрэзыти, гущыIэ къызжэдэкIыгъэп. Асфари зиIэжагъ.

— Ар Шъхьэлэхъо Абу! Тхьэр шъосэгъэлъэIу тисэлам гуапэ лIы хьарзынэм IужъугъэкIэжьынкIэ, — къыпиупкIыгъ Сэхъутэ Зэкрые.

Стамбул Адыгэ Хасэм итхьаматэу Нэгъой Яшаррэ ишъхьэгъусэу Светланэрэ.

Абу ыцIэ къызызэхахым, щысхэр зэхэтэджагъэх, пшъэшъэ тхьаматэхэри псынкIэу къызщылъэтыгъэх.

— Ифэшъуаш. Абу тефэ, — бэмэ къызэдырагъэштагъ.

Сэрыти зыIапэ ыIыгъыгъэр Сэхъутэм, «О алейкум сэламым!» — псынкIэу езгъэгъэзэжьыгъ.

Сэ гущыIэныр згъэуцумэ, Къуекъо Асфар къыпидзэжьызэ, Стамбул хасэми Нэгъой Яшарэ ишъхьэгъусэ Светланэрэ апэ итхэу а гущыIэхэр къызэрэтаIуагъэри, Нэгъуцу Хьыкъмэт Дюзджэ хасэр игъусэу а дэдэр къызэрэтиIожьыгъэри къыкIэтIотыкIыжьыгъ. Сэхъутэм зэригуапэри хэсшIыкIыгъ.

ХитIур зыщызэолIэрэ чIыпIэм дэжь.

Къыблэ къэралыгъохэм арыс адыгэхэм сызахахьэкIэ зэхэсхыщтыгъ, слъэгъущтыгъ Абу ыцIэ къызыраIокIэ къызэрэзэхэтаджэхэрэр. Тыркуем ис адыгэхэми ауштэу зыкъызагъэпсым, ошъуапщэм «сыдафыягъ». Ары хьарзынэр зэрагъэлъапIэрэм, ифэшъуашэм тетэу зэрэдзэкIохэрэм тыкъигъэлъэшыгъ. Ащ фэдиз уасэ адыгэ лъэпкъым фэзышIырэ лIы шIагъор нэбгыритIуми къызэрэтпэблагъэм тыкъигъэгушхуагъ, тшъхьэ къытигъэIэтыгъ.

ХьакIэщ зэIыхыгъэшхоу Щамиль тызэрищэжьыгъэм иджэхэшъо шъабэхэми, идэнэ техьон-кIэлъынхэми самыгъэрэхьатышъоу шIукIаерэ зызгъэчэрэгъугъ, етIанэ слъэгъугъэмрэ зэхэсхыгъэмрэ пкIыхьапIэми, нэфапIэми къызгурымыIозэ, чъые лъэшэу къыстеуагъэм сыфырымыкъоу сыIуитхъыгъ.

Пчэдыжьым адыгэ куп чэфым Стамбул гъогу тытыритIупщыхьажьыгъ. Тырку пшысэу адыгэхэр одыкIи, мыдыкIи хэпхъагъэ зыщыхъугъэр сынэгу кIэкIыгъ. МэфипшIэу сыкъызэрэтыгъэр зы такъикъэу блэбыбыкIыгъ. Нахьыбэу тызIукIагъэхэр къалэхэм адэс интеллигенциер арми, адыгэ къуаджэхэми тадэхьагъ, мэкъумэщ хъызмэтым пылъхэми тахэхьагъ. Адыгэр сыдрэ хэгъэгу исми зэрэадыгэу къэнэ, зыхэсхэм яфэмэ-бжьымэ къатехьэми, агуи апси шъхьаф шъыпкъ. Гу зылъыстагъэхэм ащыщ араб хэгъэгухэм арыс адыгэхэм зэратекIыхэрэр. Тыркуем исхэм ябагъэкIи, къызэрэзэтенагъэхэмкIи, абзэкIи, яшэнкIи непэ хэкум икIыгъэ папкIэхэр ахэтых. НыбжьыкIэхэр нахь хэкIуакIэхэми, шIуагъэкIэ афэплъэгъущтхэм ащыщ адыгэ лъэпкъым къызэрэхэкIыгъэхэм зэрэрыгушхохэрэр. Абзэ, яхабзэ агъэлъапIэх. Яжъыхэм ащагъэгъупшэрэпышъ, шIу альэгъу ялъэпкъ.

IэкIыб хэгъэгухэм арыс адыгэхэм зэхэхьан амалыр бэшIагъэ зяIэр, ащ ишIуагъэ къэкIуагъ зыхэсхэм ахэмыкIокIэнхэмкIэ. Сыд фэдэрэ сэнэхьат иIэми иягъэ къэкIощтэп хэкум ис адыгэхэмрэ IэкIыбым щыIэхэмрэ зэхахьэхэмэ, бзэр, культурэр, хабзэхэр къэнэжьынхэмкIэ ишIуагъэ къэкIощт нахь. Нэм кIэтыр псэм фэдэба?!

Дунаир сфэхъужьыгъэп адыгэ сурэтышIышхохэм Тыркуем сызащыIокIэм. Адыгэ ябгынкIэ сурэтышIхэр тимакIэх. Фэшъхьаф сэнэхьатхэр зиIэхэр нахьыбэх. Адыгэхэм сурэтышI ямыIагъэу пIоныр гунахь. Жэрэ гурэкIэ нарт эпосыр сурэт къызышIыгъэ лъэпкъым ар еоIуалIэкIэ тезэгъэна? Щэч хэлъэп бэшIагъэу зэряIагъэм. ЗэпыупIэхэр егъэзыгъэкIэ къыдафэхи аIэкIэзыгъ. СурэтшIыныр адыгэхэм къызахэхьажьыгъэр бэ мышIагъэми, дунаим щызэлъашIэхэ хъугъэ, Урысыем е фэшъхьаф хэгъэгу арысхэми. Непэ гъогур Iухыгъ, сурэт зэбгъэлъэгъунэу узэхэхьащтмэ, Тыркуем ис сурэтышIышхохэу Озел Ахьмэдрэ Фарыкъу Симокрэ нэIуасэ сафэхъугъ къодыеп, ясурэтхэр слъэгъугъэх, къызгурыIуагъэх, сагъэрэзагъ. Сафэраз ежьхэми.

Атефэ ахэми, фэшъхьафхэми яIэшIагъэхэр Кавказми, Урысыеми къащагъэлъэгъонхэу. Дунаим щашIэхэрэм яIэшIагъэхэр шъошагъ тикъэралыгъо щалъэгъугъэхэмэ. Къэралыгъом ипщынышъ, фэшъхьаф хэгъэгу пщэныр IэшIэх дэдэп. Пфэпэнэу, бгъэкIэрэкIэнэу, шъуашэ щыплъэнэу мэхъу. Зы нэбгырэкIэ гъэцэкIэгъуай, къин. Непэ слъэкIыщтмэ, Озел Ахьмэд Кавказым къэсщэщтыгъэ. «Уитехьон еплъи, плъакъо ушху» зыфаIуагъэр шъыпкъэ, цIыф цIэрыIо сурэтышIышхом ифэшъуашэу упэгъокIынышъ, ифэшъуашэу бгъэкIотэжьыныр тефэ. Сэгугъэ а мафэри къэсынэу, гугъэр ары цIыфыр зыгъэпсэурэр.

Стамбул иаэропортышхо тыкъыращэлIэжьыгъ. «Боингыр» слъэгъу къэс бгъэжъ пкIыжьыгъэу къысщэхъу, Iушыжъэу, кIочIэшхоу. Бгъэжъ быныр рэхьатэу щысэу къыпщэхъу апэрэмкIэ, ау зырызэу къахэпшыхэзэ зэбгырэкIыжьых. Шъхьадж игъогупэ къызигъэотыжькIэ хэтIысыкIышъ, зимышIэжьэу кIырэу, джынэузэу чъэзэ зеIэтышъ, огум екIуадэ, джащыгъум къызэхэошIэ зэрэкIочIэшхор. ТыкъэзыгъэкIотэжьыгъэхэр IаплIкъорэгъкIэ тkIэрэкIыжьых.

— ШIу щэхъу къыжъудэмыхъоу Тхьэм бэгъашIэ шъуешI! — зырызэу къытаIожьы...

«Боингышхом» ыныбэ тыкъызефэжьым, тырку пшъэшъэ къопщIэ нэгуф гохьэр нэгушIохэу къытпэгъокIыгъэх. Ащ ыуж нэрэ-Iэрэ азыфагу ошъогум тибыбагъ, чIыгум тытесым фэд, тигъэсысырэп. Асфар тыркубзэ гъэшIэгъонэу ышIэрэмкIэ адэгущыIэ, тызэрэадыгэр кIэгъэтхъы, адрэхэми ягуап, тхьауегъэпсэур къытыратакъо.

— СшынахьыкI, боу учаным, сэщ пай уулэугъ, — цIыкIуцIыкIоу есэIокIы.

— Ар хъуна, тхьаматэр, Лъан уриныбджэгъугъэба, непэ джащ ычIыпIэ уизгъэуцуагъ.

ЛъанкIэ цIыкIу зэхъум еджэщтыгъэх зэлъашIэрэ усэкIошхоу Къуекъо Налбый къунчыкъохьаблэхэр.

Тятэжъхэм ямэзэ гъогу сыхьатырэ ныкъорэкIэ «Боингым» къыбыби, Краснодар иаэропорт къытетIысхьагъ.

— Тыркуер чыжьэ ыкIи благъэ! — къэсIонэу игъо сифагъ.

Асфар ыкъо Мурати иныбджэгъуи IугушIукIхэу къытпэгъокIыгъэх. Сыхьатрэ ныкъорэкIэ Миекъуапэ тыкъэсыжьыгъ, мэзэ гъогоу Стамбул текIуадэщтыгъэм сыхьатищ едгъэубытыгъэр.

Тхьэм псауныгъэ къарет тыкъызхэкIыжьыгъэхэми, тыкъызхэхьажьыгъэхэми, къытфэупэулэгъэхэми. ШукIэ тафэулэужьынэу уахьти чIыпIи тифэн!

КЪАТ Теуцожь.
УФ-м инароднэ сурэтышI.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ия 20-рэ ИЛЪЭС ФЭГЪЭХЬЫГЪ

ИскусствэхэмкІэ мастерхэр къуаджэм пае

Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхьыгъэ шІушІэ концертхэр, спектаклэхэр къуаджэхэм ащызэхащэхэу фежьагъэх. Адыгеим искусствэхэмкІэ имастерхэр Іофтхьабзэхэм ахэлажьэхэзэ, культурэм пІуныгъэ мэхьанэу иІэм зыкъырагъэІэты.

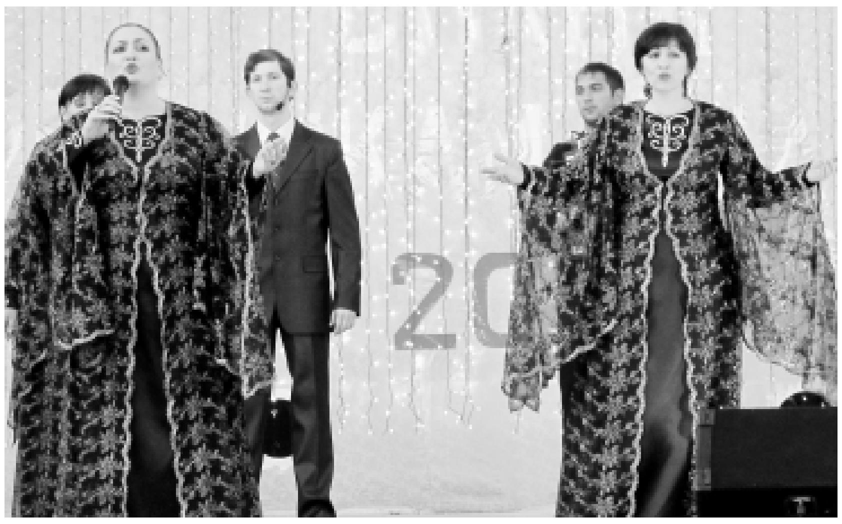

— «Адыгеим искусствэхэмкІэ имастерхэр къуаджэм щыпсэурэмэ апае» зыфиІорэ шІушІэ зэхахьэхэм язэхэщэн Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан кІэщакІо фэхъугъ, — къыщиІуагъ Хьакурынэхьаблэ щыкІогъэ концертым Адыгеим культурэмкІэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шъхьэлэхъо Светланэ. — Тиансамблэ анахь цІэрыІохэу «Налмэсыр», «Ислъамыер» дунаим дэгъоу щашІэх. Адыгеим итеатрэхэр, нэмыкІ творческэ купхэр тикъуаджэхэм ащыІэщтых.

Шэуджэн районым иадминистрацие культурэмкІэ игъэІорышІапІэ ипащэу ЛІышэ Рустем, ансамблэу «Ислъамыем» иорэдыІомэ япащэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Агъырджанэкъо Саныет, нэмыкІхэри пчыхьэзэхахьэм къыщыгущыІагъэх, искусствэр зикІасэхэм къафэгушІохэзэ, республикэм ихэхъоныгъэхэр хагъэунэфыкІыгъэх.

«Ислъамыер» Адыгэ Республикэм илэгъу. Илъэс 20 зэрэхъугъэр гъатхэм игъэкІотыгъэу ыгъэмэфэкІыгъ. «Ислъамыем» Хьакурынэхьаблэ къыщитыгъэ шІушІэ концертым Шэуджэн, Джэджэ, Красногвардейскэ районхэм къарыкІыгъэхэр еплъыгъэх. Ансамблэм иорэдыІохэу ХъокІо Сусанэ, Агъырджанэкъо Саныет, Шъэо Риммэ, Къумыкъу Щамсудинэ, Шымырзэ Казбек, ГуашІэ Светэ, МэщлІэкъо Дарыет, пщынаохэу Лъэцэр Светланэрэ Мышъэ Андзауррэ, къэшъуакІохэу Ахътэо Светланэрэ ЕхъулІэ Руслъанрэ, фэшъхьаф артистхэм яІэпэІэсэныгъэ осэ ин фашІыгъ.

«ЩырытІым», «ХьэпакІэ иорэд», ижъырэ адыгэ мэкъамэхэр культурэр зикІасэхэм ашІогъэшІэгъоныгъэх. «Ислъамыем» ихудожественнэ пащэу, Урысыем инароднэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан ансамблэм пае зэригъэфэгъэ произведениехэу Европэм икультурэ хэхьагъэхэр къуаджэм щыІугъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ, дирижер шъхьаІэр Урысыем изаслуженнэ артистэу Петр Шахов, кІэлэцІыкІухэр зыщаІыгъырэ унэу Хьакурынэхьаблэ дэтым концерт къыщитыгъ. Филармонием итеатрэу «Дышъэ къошыным» спектаклэу къыгъэлъэгъуагъэр Кощхьаблэ щеплъыгъэхэм агу рихьыгъ.

Лъэпкъ театрэм испектаклэхэр къуаджэхэм къащигъэлъэгъощтых. Іоныгъо мазэм «Псэлъыхъохэр» зыфиІорэр Хьащтыкурэ Пэнэжьыкъуаерэ ащыкІощт, «Налмэсымрэ» «Ислъамыемрэ яконцертхэр Хьакурынэхьаблэ, Афыпсыпэ, Тэхъутэмыкъуае, Блащэпсынэ ащызэхащэщтых.

Филармонием иансамблэу «Ошъутенэри» тикъуаджэхэм ащыІэщт. Адыгэ лъэпкъым къыкІугъэ гъогур къэзыІотэрэ фильмэхэм Тэхъутэмыкъуае, Хьакурынэхьаблэ, Джаджэ, Тульскэм, нэмыкІхэм ащяплъыщтых. Оркестрэу «Русская удалым», Урыс театрэм, фэшъхьафхэм яартистхэри Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхьыгъэ шІушІэ Іофтхьабзэхэм чанэу ахэлажьэх.

Сурэтым итыр: **«Ислъамыем» Хьакурынэхьаблэ концерт къыщеты.**

ТизэІукІэгъу гъэшІэгъонхэр

Адыгэ шъуашэм имэфэкІ

Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэр» кІэщакІо фэхъуи, Іоныгъо мазэм и 28-м адыгэ шъуашэм имэфэкІ Мыекъуапэ апэрэу щызэхащэнэу рахъухьагъ. КъокІыпІэм щыпсэурэ лъэпкъхэм якъэралыгъо музееу АР-м икъэлэ шъхьаІэ дэтым мэфэкІыр щыкІощт.

Адыгэ Республикэр илъэс 20 зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэу адыгэ шъуашэм имэфэкІ зэхащэ. Ащ ехьылІэгъэ зэІукІэу Адыгэ Хасэм щыкІуагъэм къыщыгущыІагъэх Шъхьэлэхъо Аскэр, Хьэпэе Арамбый, СтІашъу Юрэ, Къулэ Мыхьамэт, Сулемэн Фатимэ, АфэшІэгъо Фаинэ, Нэгъуцу Аслъан, Хъунэго Чэтибэ, ХъокІо Ларисэ, нэмыкІхэри. МэфэкІым зэхэщэкІо купэу иІэщтыр хадзыгъ.

Адыгэ шъуашэм идэхагъэ дунаим зэрэщашІэрэм, лъэпкъ шъуашэр пІуныгъэм зэрепхыгъэм, нэмыкІ Іофыгъохэм атегущыІагъэх. МэфэкІэу зэхащэщтым адыгэ шъуашэхэр къыщагъэлъэгъощтых, шъуашэм ехьылІэгъэ тарихъ къэбархэр къыщаІотэщтых. Ансамблэ цІэрыІоу «Налмэсым» иартистхэр, искусствэм иІофышІэхэр ащ хэлэжьэщтых.

Адыгэ шъуашэм фэгъэхьыгъэ зэхахьэм пэшІорыгъэшъэу тыкъытегущыІэщт, зэхэщакІомэ яеплъыкІэмэ шъуащыдгъэгъозэщт. МэфэкІыр илъэс къэс зэрэзэхащэщтым тызэдегупшысэщт.

НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Футбол. Урысыем изэнэкъокъу

КъышІуахьынэу тэгугъэ

Урысые Федерацием футболымкІэ изэнэкъокъоу ятІонэрэ купэу «Къыблэм» щыкІорэм мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» хэлажьэ. Іоныгъо мазэм и 3-м ехъулІэу командэ пэпчъ ешІэгъу 17 иІагъ.

Илъэс зэнэкъокъур шІэхэу аухыщтэп. «Зэкъошныгъэм» зэхъокІыныгъэу фэхъугъэр макІэп. Футболистэу хэкІыжьыгъэмэ ачІыпІэкІэ аштагъэхэм яухьазырыныгъэ хагъахъо. Командэм хэтхэм яешІакІэ зэдиштэ зыхъукІэ, гъэхъагъэхэри ашІыщтых.

«Зэкъошныгъэр» Іоныгъом и 4-м Ставрополь краим икомандэу «Кавказтрансгазым» Мыекъуапэ щыІукІэщт. Зэнэкъокъум командэхэм чІыпІэу щаІыгъым емылъытыгъэу яешІэгъухэр сыдигъуи гъэшІэгъонэу тикъалэ щэкІох. Гум къео хьакІэмэ зэІукІэгъур тшІуахьэу загъорэ къызэрэхэкІырэр.

Хьабилэ Алим, Хьабэчыр Рустам, Батырбый Руслъан, Николай Москаленкэм, Артем Казаковым, нэмыкІхэми тащэгугъы нахьыбэрэ тагъэгушІонэу.

Іоныгъом и 3-м ехъулІэу командэхэр чІыпІэу зыдэщытхэр, очко пчъагъэу яІэр зэтэгъапшэх.

1. «Ротор» — 39
2. «Торпедо» — 37
3. «Астрахань» — 33
4. «Динамо» — 32
5. «Славянский» — 30
6. «Мэщыкъу» — 26
7. «Митос» — 26
8. «Олимпия» — 23
9. «Кавказтрансгаз» — 22
10. «Дагдизель» — 22
11. СКА — 21
12. «Зэкъошныгъ» — 20
13. «Фаюр» — 19
14. «Биолог» — 19
15. «Ангушт» — 18
16. «Таганрог» — 16
17. «Энергия» — 14
18. «Алания-Д» — 13.

«Зэкъошныгъэмрэ» «Кавказтрансгазымрэ» язэІукІэгъу Іоныгъом и 4-м стадионэу «Юностым» сыхьатыр 17-м щаублэщт. «Фаюрым» 3:0-у тифутболистхэр текІуагъэх. «Кавказтрансгазым» къышІуахьынэуи тэгугъэ.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаІэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр
АУЛЪЭ Руслъан

Редактор шъхьаІэм игуадзэр — пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр
НЭПШІЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэщыІэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъыІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр
4427
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2159

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00